«Cînd nu se trage aici, e cumplit de straniu»

I

Sînt cuvintele lui Oleg Grigorie Tcacenco, tînărul locotenent major de la Ministerul de Interne al Moldovei care mă însoţeşte la Coşniţa. Gonim pe şoseaua lină, flancată de livezi şi de cîmpuri înnebunite de verde. Oleg povesteşte cum a scăpat, prin martie, din menghina gardiştilor. Se învoise de la minister. Trebuia să se întîlnească cu prietenul lui, locotenent Igor Ilaşciuc, (de la acelaşi minister) tiraspolean, şi cu un amic al acestuia, să meargă la o cumătrie la Tighina. Au fost luaţi ca din oală şi bătuţi cum «numai miliţia şi gardiştii ştiu să bată». Încarceraţi, apoi scoşi din carceră, despărţiţi unii de alţii şi legaţi la ochi... După iarba pe care o simţea sub picioare, Oleg a intuit că se află pe un cîmp... Şi gardiştii au început să-l facă ţintă. Trăgeau din ce în ce mai aproape, pînă lîngă vîrful bocancului sau la cîţiva centimetri de creştet. Trăgeau... Şi Oleg nu se gîndea decît la cele două fetiţe, una abia a intrat în-tr-a-ntîia, la soţie şi la faptul că e atît de ridicol să mori, aşa, prosteşte, fără să aperi pe nimeni şi nimic şi fără să te poţi apăra...

Văd că şoferul, un aproape veteran al volanului, domnul Ion Bulat încetineşte, nu înainte de a trînti nişte vorbe de duh care mi s-au imprimat în auz: «Eh, Doamne, oamenii mor pe aici, sînt schinjuiţi, cîmpurile din linia frontului rămîn nelucrate şi politicienii se bat cum să împartă portofelul!» Şi nu-şi termină bine vorbele că sîntem înconjuraţi de tineri militari, legitimaţi şi patalegitimaţi. Este explicabil. Ne aflăm la Vadul-lui-Vodă, la intrarea pe podul de pe Nistru. Aflu că fără avizul locotenent-colonelului Ion Dodonu nu putem înainta. E un bărbat solid, între două vîrste, puţin încruntat, puţin bănuitor. Nu-i arde de concesii: «Ce să căutaţi la Coşniţa,? E riscant. În stînga uite, în satele Pîrîta, Coşniţa, Pogrebea, Doroţcaia, aici în Vadul-lui-Vodă, dincolo, în Dubăsarii Vechi... oamenii, noapte de noapte sînt îngroziţi de salve de tunuri, de bubuituri. Mai scapă şi ziua cîte un glonte, cu toate tratativele... De ce să riscaţi?»

«Ce gîndiţi, domnule colonel, despre comisiile de conciliere», încerc să-l îmbunez. «Ce să gîndesc decît că li se dă timp separatiştilor de pregătiri?!... Degeaba, de pildă, comandanţii militari se înţeleg privind încetarea focului. Nu se înţeleg politicienii».

Profit că e abordat de un omonim şi discut şi cu alţi tineri care păzesc podul. Sergentul Ion Tihon e obsedat de moartea lui Saşa Donica. L-au împuşcat în cap şi l-au ars... Voluntarii Ion Corlăteanu şi Vasile Cugureanu sînt îngroziţi de migraţia sătenilor: «Fug de frică oamenii. Au venit din Coşniţa, la noi, în Hînceşti, zise Vasile. Am cunoscut o femeie. Îi uciseseră un copil, altul îl avea rănit în spital, colţul casei căzut de pe urma bubuiturilor. Venise cu un nepot şi cu o vacă trasă de sfoară...» — «Asta e, interveni Ion Corlăteanu. Oamenii bejenesc şi noi ne socotim cu duşmanii. Cu care eram fraţi pînă mai ieri».

Ion are şcoala Afganistanului şi-mi spune că şi dintre separatişti sînt căliţi la această şcoală şi se cunosc. «Bine, îi zic, aţi suferit împreună în Afganistan şi acum vă ucideţi?» Răspunsul lui e fără drept de apel: «Acolo eram fraţi într-adevăr. Dar eu nu mă socot cu fraţii acum, eu mă socot cu duşmanii».

Între timp, Oleg, frumosul şi distinsul Oleg de la Ministerul de Interne, reuşeşte să-l înduplece pe colonel să ne dea cale liberă. Traversăm podul, făcînd un slalom pe lîngă o gaură imensă de sîrme prin care a căzut betonul în Nistru. «A fost minat, îmi spune Oleg. Dacă şi podul ăsta era aruncat în aer, cine ştie ce se întîmpla...»

Înainte şi după maşina noastră trec doar maşini militare. E o linişte stranie şi numai actorii sau nebunii pot declara senini că venind în aceste locuri nu li se face pielea de găină... Intrăm în Coşniţa.

II

După blindatele eşalonate, după mulţimea de militari, după rigoarea controalelor, intuiesc că am ajuns la statul major din Coşniţa. Pînă la comandant, sîntem legitimaţi de cîţiva tineri încruntaţi şi gravi. În sfîrşit, urcăm. Oleg o la înainte. Suficient ca să citesc inscrisurile cu grafie rusă: «Regimul zilei».

Colonelul Mihai Mămăligă şi locţiitorul său, locotenent-colonelul Mihai Pavel, studiază, bănuiesc, o hartă de operaţiuni. Îmi acordă, milităreşte, cîteva minute. Pentru că au peste puţin timp întîlnire cu comandanţii separatişti... Le spun că vreau să-i însoţesc. Zîmbetul sarcastic al comandantului mă trezeşte la realitate. Azi-noapte şi, mai ales, cu o noapte în urmă Coşniţa a fost supusă tirurilor de artilerie. S-a aruncat cu rachete «Alazan», s-a tras cu tunurile. S-a tras şi asupra statului major... Femeile şi copiii şi-au mai luat odată lumea în cap. Şi, Dumnezeul e mare, adversarul, după cum spune comandantul, e format tot din oamenii acestei ţări, moldoveni şi ruşi, şi ucraineni... Şi tot ce se distruge, de-o parte şi de alta a Nistrului, e al ţării... Fiecare zi aici e o dureroasă amintire, deduc din spusele celor doi interlocutori. Plutonierul Sotnicenco a fost, cu cîteva luni în urmă, înmormîntat sub canonadă. S-a tras asupra sicriului. S-a tras în cimitir... Plutonierul Valentin Purice a fost prins de gardişti şi schingiuit barbar. Pe pielea frunţii i s-a incrustat cu cuţitul steaua roşie. Pe braţ i s-a scris cu aceeaşi unealtă: «Salutări de la gardişti». «Aici e Afganistanul nostru, mai cumplit decît Afganistanul însuşi», spune locţiitorul. «Tot conflictul e o cumplită diversiune», adăugă comandantul. Cînd ajungem la o înţelegere cu comandanţii adversari, a doua zi, aceştia sînt schimbaţi»... La cîteva sute de metri, peste deal, e linia întîia, în cîmp deschis.

III.

E o linişte stranie. Tranşeele înalte sînt îmbibate de apă. Bocancii poartă urme de noroi. Andrei Colţa, comandant de grupă în locul celui ucis pe 19 aprilie, aduce din linia mortii zbuciumul şi nesomnul. 60 de mine aruncate în linia întîia au răvăşit şi mutilat livada de piersici... Îl rog să mă ducă peste deal. «Haideţi, doamnă!» îmi spune. «Cui i-e dat să moară de gloanţe, nu moare de apă». Însoţitorul meu, Oleg, stopează elanul în rusește, şi-apoi mi se adresează prietenos: «Pe perioada tratativelor între comandanţi, este interzis să mergeţi în linia întîia».

Am ratat o ocazie unică de a deveni nume de stradă în Chişinău sau aiurea, îmi zic, scurtînd dealul, şi intrăm în sat.

IV.

Afară de cîţiva localnici, totul pare pustiu. Încerc să discut cu două septuagenare. Mă năucesc într-un amestec de rusă şi română greu descifrabil. Nu, nu vor să-şi spună numele. De ce să-i spună?!... Să afle ăla?..:

Teama, obsedanta teamă, cenzura gurii, a sufletului a pus peceţi pe oameni. Una din ele catadicseşte, pînă la urmă, să spună că o cheamă Valea, că stă cu frica-n sîn, că i-au fugit copiii de-acasă altundeva (şi ăsta-i un secret)?... Că şi ea a fost fugită, dar s-a întors, că n-are cine păzi ograda.

Şi noapte de noapte ferestrele se zbuciumă şi casele icnesc din încheieturi cînd se trage cu tunul, cu «Alazan»-urile...

La o poartă, un ucrainean, Oleg Silvestru, el nu se teme, spune că a venit «în ospeţie» la soră şi acum nu se mai poate întoarce. Şi nu pricepe cum se împăcau toţi înainte şi cum nu se mai împacă acum. Lîngă el, pe bancă, un moldovean bătrîn şi tragic Fedia Acdamovschi pare căzut pe gînduri de cînd lumea. E îngrijorat de soarta celor trei copii care lucrează la fabrica de conserve, e îngrijorat de soarta bătrînei lui mame — are 90 de ani şi e paralizată — a cireşilor care putrezesc neculeşi. Cine să-i mai culeagă?

În spatele şcolii, bombele căzute au lăsat drept mărturie nişte gropi căscate ca iadul. Coşniţa trăieşte sub groază şi teroare. Măcar de-ar fi linişte şi de s-ar întoarce copiii să culeagă cireşele...

V.

Facem cale întoarsă spre Chişinău. E apăsător de linişte. Nu ştiu cînd zboară timpul. Pe podul de pe Nistru zăresc, de la distanţă, o mulţime de femei. Ce Dumnezeu caută aici, mă întreb? Şi rog însoţitorii să oprească maşina. Mă adresez, la întîmplare, uneia dintre ele: «Ce căutaţi pe pod?» Îmi întoarce spatele, spunînd ceva în rusește. O alta, mai tînără, e ceva mai cooperantă. Aşa aflu că au venit din Şoldăneşti, cale de 150 de kilometri, la bărbaţii lor voluntari. Sînt 18 neveste. Unele au lacrimi în ochi şi nu ştiu dacă nu le-au curs peste coşurile cu merinde... Angela Andreescu, mamă a doi copii, de cîte 4 şi 2 ani, a venit tocmai din Salcia, la Colea al ei care apără podul... Serghei Manole, un voluntar, e negru de supărare. La el n-a venit nimeni. Şoferul care a dus nevestele, pe nume Vitalii Chiciuc (sînt 400 de voluntari numai din raionul Şoldăneşti aici), îl linişteşte: «Ţi-a născut nevasta o frumuseţe de băiat, Serghei. Să-ţi trăiască! De-aceea n-a putut veni!»

Sub noi, Nistrul şerpuieşte vînăt şi, vorba lui Oleg, cînd nu se trage aici e cumplit de straniu...

Maria CUIBUŞ.